

Kirkerådets underutvalg, særutvalg og internrevisjon

Forslag til mandater og instruksjer

Den norske kirke

April 2024

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	2
1.1 Bakgrunn	2
1.2 Mandat	2
1.3 Metode	3
1.4 Om denne rapporten	3
2. Bakgrunn og introduksjon til Kirkerådets styrefunksjon	4
2.1 Innledning	4
2.2 Kirkerådets ansvar og funksjon	4
3. Forslag til mandater for Kirkerådets underutvalg	8
3.1 Finansutvalg	8
3.2 Revisjonsutvalg	10
3.3 Arbeidsgiverutvalg (AGU)	14
3.4 Arbeidsutvalg (AU)	17
4. Forslag til instruks for Internrevisjonen	20
Appendiks 1: Intervjulist	24
Appendiks 2: Dokumentliste	25

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

I forbindelse med at Den norske kirke (Dnk) i 2017 ble skilt fra staten, ble det gjort en rekke vedtak for å etablere egne styringsmekanismer og kontrollordninger for å sette Dnk i stand til å fungere som eget rettssubjekt. Kirkerådet og de elleve bispedømmene ble slått sammen til én organisasjon, rettssubjektet Den norske kirke (rDnk) med Kirkerådet som overordnet styre med ansvar for økonomi- og virksomhetsstyring.

Samtidig ble det etablert internrevisjon og kontrollutvalg for å styrke internkontrollen i den nye organisasjonen. Som selvstendig rettssubjekt ble Dnk for første gang underlagt ekstern revisjon.

Siden 2017 har rDnk gjort en rekke erfaringer med de kontrollordningene, mandatene og styringsmekanismene som ble etablert ifm. etableringen av et eget rettssubjekt. Noen av disse erfaringene er oppsummert i den eksterne evalueringen av kontrollordningene som kom i 2023.

Denne rapporten bygger videre på den evalueringen og de vedtakene som Kirkemøtet og Kirkerådet har gjort i etterkant. Rapporten må sees i sammenheng med Instruks for Kirkerådet som ble vedtatt på Kirkemøtet i april 2024 (sak KM 8/24). Rapporten presenterer forslag til nye og justerte mandater for Kirkerådets underutvalg, samt ny instruks for internrevisjonen.

1.2 Mandat

Mandatet for de forslagene som presenteres i denne rapporten følger av delprosjekt 2 i avrop på rammeavtalen som er gjort mellom rDnk og PwC. Her står det:

I forlengelsen av delprosjekt 1 (Instruks for Kirkerådet) skal det utvikles forslag til mandater for Kirkerådets arbeidsutvalg (AU), arbeidsgiverutvalg (AGU), finansutvalg og revisjonsutvalg. Disse mandatene skal forankres i ny instruks for KR og må sees i sammenheng med delprosjekt 1. Underveis i arbeidet skal det hentes inn innspill og kommentarer fra relevante interessenter knyttet til de fire mandatene som tas inn i endelig forslag. Forslag til mandatene skal legges frem for KR i mai 2024.

Instruks for Internrevisjonen skal også utvikles på bakgrunn av Stillingsbeskrivelse for Internrevisor og gjeldende vedtak om ny innplassering av denne funksjonen.

De mandatene som foreslås for Kirkerådets underutvalg må derfor sees i sammenheng med Kirkemøtets behandling av sak KM 8/24 Instruks for Kirkerådet.

1.3 Metode

De ulike mandatene og instruksene for internrevisjonen er utarbeidet på bakgrunn av dokumentstudier, både av tidligere mandater/ instruksjoner og av saksdokumenter og merknader knyttet til disse. Vi har også sett på andre styrende dokumenter i rDnk som Ordningsregelverk for Den norske kirke, Regler for Kirkerådets virksomhet og Kirkerådets delegasjonsreglement. Videre har vi intervjuet relevante tillitsvalgte og ansatte i rDnk om deres erfaringer og syn på styringsstrukturen og de styrende dokumentene som regulerer denne strukturen.

Vi har også gjort sammenligninger og hentet inspirasjon fra en rekke andre styrende dokumenter hos andre sammenlignbare virksomheter. Noen av disse (f.eks. Norges Bank) er offentlig tilgjengelig og er referert under annex 2, mens andre er ikke offentlig tilgjengelig.

1.4 Om denne rapporten

Denne rapporten er utarbeidet for Den norske kirkes interne bruk i forbindelse med bistand til utvikling av styrende dokumenter og forbedret målstyring i samsvar med avrop på rammeavtale datert 15. august 2023.

Våre vurderinger bygger på faktainformasjon som har fremkommet i intervjuer med Den norske kirkes representanter og i dokumentasjon som Den norske kirke har gjort tilgjengelig for oss eller som er offentlig tilgjengelig. PricewaterhouseCoopers (PwC) har ikke foretatt noen selvstendig verifisering av informasjonen som har fremkommet, og vi inntar ikke ansvar for at den er fullstendig, korrekt og presis. PwC har ikke utført noen form for revisjon eller kontrollhandlinger av Den norske kirkes virksomhet. Rapporten inneholder materiale som er konfidensiell for Den norske kirke og PwC.

Den norske kirke har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med forretningsvilkårene som er vedlagt rammeavtalen. Rapporten og/eller informasjon fra rapporten skal ikke benyttes for andre formål eller distribueres til andre uten skriftlig samtykke fra PwC. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidet av Den norske kirke eller andre som følge av at vår rapport eller utkast til rapport er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelsene eller engasjementsbrevet.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid.

Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar.

2. Bakgrunn og introduksjon til Kirkerådets styrefunksjon

2.1 Innledning

Denne rapporten presenterer forslag til mandater for Kirkerådets under- og særutvalg, samt instruks for internrevisor. Forslagene baserer seg på Instruks for Kirkerådet som sier at Kirkerådet selv står fritt til å vedta hvilke underutvalg det selv ønsker å ha, hvordan utvalgene skal bemannes og hva som skal være utvalgenes mandat. Uavhengig av utfallet av sak KM 08/24, vil likevel Kirkerådet kunne vedta disse mandatene, samt instruks for internrevisor. Det følger av Kirkerådets funksjon som styre i rDnk og tidligere vedtak gjort av Kirkemøte.

2.2 Kirkerådets ansvar og funksjon

Kirkemøtet (KM) er øverste organ både i trossamfunnet Den norske kirke (Dnk) og i rettssubjektet Den norske kirke (rDnk). Dette innebærer også at Kirkerådet (KR) har en rolle og funksjon både i trossamfunnet og i rettssubjektet. Disse funksjonene er imidlertid ulike.

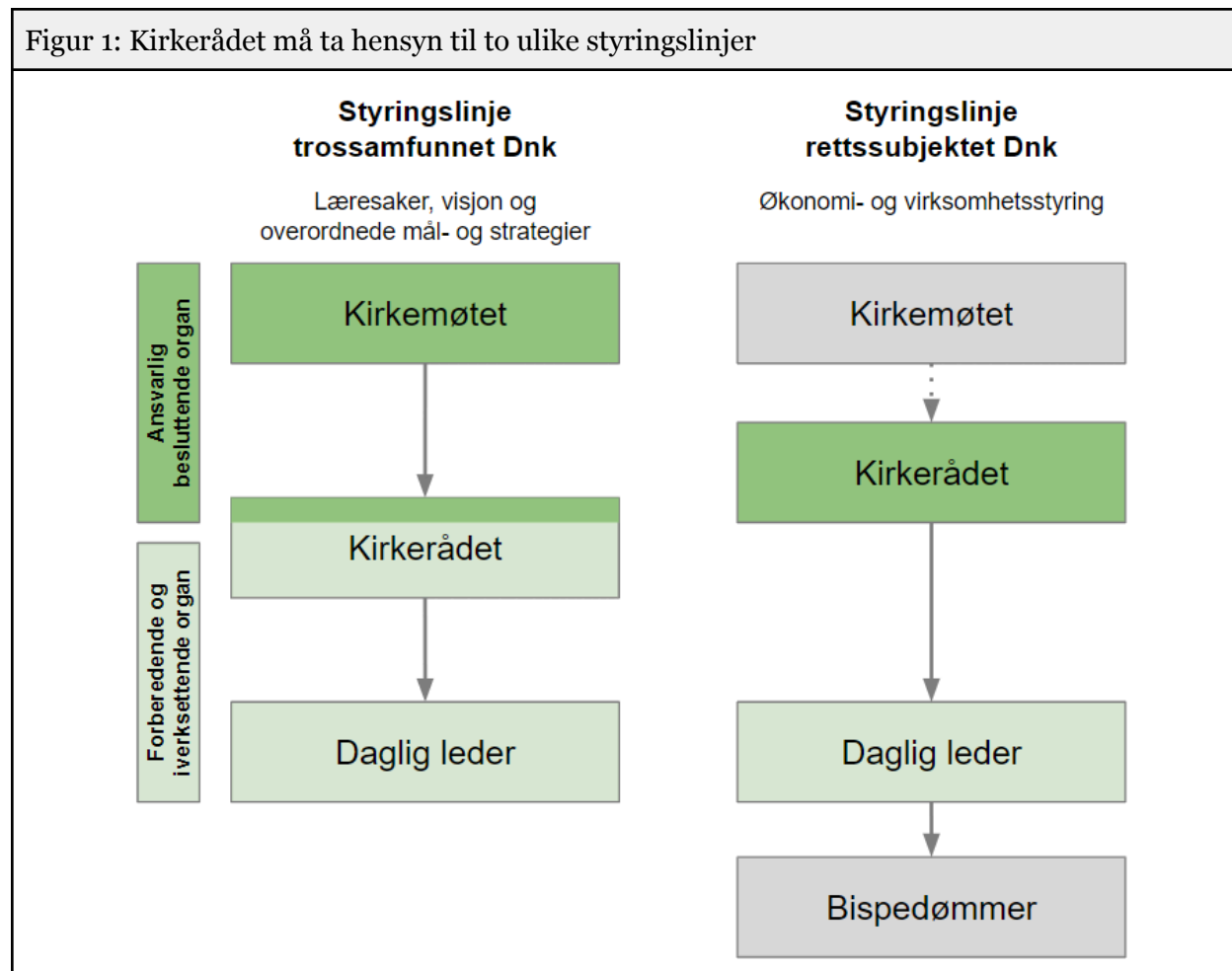
I Kirkeordning for Den norske kirke står det at “Kirkerådet leder kirkens arbeid på nasjonalt nivå”. Kirkerådets funksjon i trossamfunnet er knyttet til det å være forberedende og iverksettende organ for vedtak fattet i Kirkemøtet. I denne styringslinjen er Kirkemøtet *besluttende* organ, og Kirkerådet primært *iverksettende* organ. Samtidig er Kirkerådet øverste besluttende organ *mellom* Kirkemøtene i saker som ikke må behandles i Kirkemøtet.

I rettssubjektet er derimot Kirkerådet *besluttende* organ, mens direktøren (administrasjonen) er *iverksettende* organ. Denne styringslinjen følger av Regnskapsloven som departementet pålegger rDnk å følge som en forutsetning for den statlige bevilgningen, samt Kirkeordningen som fastslår at det er Kirkerådet som skal signere på årsregnskapet. I følge Regnskapsloven er Kirkerådet da å anse som ansvarlig styre i rDnk og det tillegges ansvar for økonomi- og virksomhetsstyringen i organisasjonen konkretisert gjennom å vedta budsjett og fastsette regnskap og årsberetning. Kirkerådets rolle som styre i rDnk innebærer både en funksjon og et juridisk ansvar. Dette er det viktig for Kirkerådets medlemmer å være seg bevisst.

Vi observerer en mangelfull sammenheng mellom denne forståelsen og visse bestemmelser både i ‘Kirkemøtets budsjettreglement’ og ‘Økonomiregelverk for rettssubjektet Den norske kirke’ som innebærer en risiko knyttet til uklarheter i ansvar og myndighet i økonomistyringen. Et eksempel på dette er §2 om organisering og økonomisk ansvar i *Økonomiregelverk for rettssubjektet Den norske kirke*. I punkt a) står det “Kirkerådets direktør har det samlede ansvar for all virksomhet i rettssubjektet Den norske kirke, inkludert Kirkerådets sekretariat, og rapporterer til Kirkerådet.” Dette er i tråd med den forståelsen som følger av regnskapsloven, all den tid rDnk har ett regnskap. Deretter kommer punkt b) som roter dette til: “Stiftsdirektøren har det samlede ansvar for all virksomhet i bispedømmerådet og rapporterer til bispedømmerådet.

Bispedømmerådet rapporterer til Kirkerådet.” Denne bestemmelsen definerer en rapporteringslinje som går utenom direktør, og kunne vært riktig dersom bispedømmerådene var egne rettssubjekter, men blir feil når bispedømmerådene er en del av rDnk. Punkt b) står derfor i motsetning til punkt a) som sier at det er direktør som har det samlede ansvar for all virksomheten i rDnk. Et annet eksempel er fordelingen av budsjettmyndighet mellom Kirkemøtet og Kirkerådet. Siden Kirkerådet er det ansvarlige organet i økonomistyringen, er det bare Kirkerådet som kan fatte budsjettvedtak som binder direktøren. Kirkemøtet skal vedta overordnede føringer for budsjettet som blant annet innebærer områder og tiltak som skal prioriteres. Disse beslutningene trenger ikke å kobles til det årlige budsjettet, men kan gjøres gyldige over flere år. Dette er derimot ikke det samme som at Kirkemøtet kan vedta et flerårig budsjett eller langtidsbudsjett som binder Kirkerådet. Det er derfor problematisk at det står i Kirkemøtets budsjettreglement §2 at “Langtidsbudsjettet vedtas av Kirkemøtet.” dersom dette forstås som noe annet enn overordnede føringer for de neste års budsjetter.

Vi anbefaler derfor Kirkerådet å foreta en gjennomgang av ‘Kirkeordning for Den norske kirke’, ‘Kirkemøtets budsjettreglement’ og ‘Økonomiregelverk for rettssubjektet Den norske kirke’ for å sikre en enhetlig forståelse for økonomistyringen i rDnk på tvers av de tre styrende dokumentene.

Disse to rollene og funksjonene innebærer at Kirkerådet må være seg bevisst hvordan man agerer og behandler saker - både som enkeltrepresentanter og som kollegium.

Kirkeordningen slår fast at både menighetsråd, bispedømmeråd og Kirkemøtet skal "ha sin oppmerksomhet henvendt på saker" og jobbe for å "vekke og nære det kristelige liv i menighetene". Denne formålsbestemmelsen gjentas ikke for Kirkerådet. Likevel er det nærliggende å tenke at Kirkerådet skal utføre sin virksomhet på en måte som gjør det enklere for disse andre organene å bidra til "å vekke og nære det kristelige liv". Et viktig ledd i det arbeidet er i så fall å jobbe for ytterligere profesjonalisering av egen virksomhet.

Det er krevende å styre en stor organisasjon. Derfor delegeres dette ansvaret fra interessentene/ eierne/ generalforsamlingen (i dette tilfellet Kirkemøtet) til et styre (i dette tilfellet Kirkerådet). Styret har fått interessentenes tillit til å styre på deres vegne. Denne tilliten er det både styrets og generalforsamlingens ansvar å ivareta.

På generell basis er det vanlig å dele styrets ansvarsoppgaver inn i følgende fem områder:

1. Strategisk ansvar og oppgaver

Dette handler om å overføre de overordnede visjonene og føringene styret har fått av det overordnede organet til konkrete strategier og mål for organisasjonen. Det hører også med til denne type ansvar å sørge for at strategiene følges opp med operative årsplaner, virksomhetsplaner, e.l. og at det vedtas årsbudsjetter som følger disse planene.

2. Organisatorisk ansvar og oppgaver

Det er også styrets ansvar å sørge for at organisasjonen er riktig organisert og at ansvar og myndighet er hensiktsmessig fordelt og forstått i organisasjonen. Styret skal også sikre at organisasjonen har riktige og tilstrekkelige ressurser og kompetanse til å utføre de oppgavene som er nødvendige for å nå organisasjonens mål, samt sikre at det er klare rapporteringslinjer internt i organisasjonen.

3. Kontrollansvar og oppgaver

Videre er styret ansvarlig for å monitorere at organisasjonen er på målsatt kurs og om nødvendig gjennomføre korrigerende tiltak. Styret skal også holde seg orientert om organisasjonens risiko, risikostyring og internkontroll og overvåke at risikostyringen samsvarer med risiko. Styret skal motta økonomi-, regnskaps- og revisjonsrapporter og vedta årsplan for internrevisjonen. Det har også et ansvar for virksomhetens forhold til lover, regler, forskrifter og andre rammebetingelser, samt sikre at virksomheten er underlagt ekstern revisjon.

4. Rapporteringsansvar og oppgaver

Styret har også ansvar for at virksomheten rapporterer i henhold til de krav som lovgivningen setter. For rDnks tilfelle er dette foreløpig snakk om årsregnskap og årsberetning, men her ser vi en utvikling hvor lovens krav til disse rapportene stadig utvides, for eksempel med informasjon om bærekraft, ansvarlige verdikjeder, osv...

5. Egenoppgavene

Til slutt snakker vi ofte om styrets egenoppgaver, dvs. evaluering av egen virksomhet og evaluering av daglig leder. Det anbefales at Kirkerådet gjennomfører en ekstern evaluering av seg selv mot slutten av det andre året i sin funksjonsperiode. Deretter bør Kirkerådet gjennomføre en egevaluering mot slutten av funksjonsperioden. Å få ekstern bistand til å vurdere hvordan rådet (styret) fungerer halvveis inn i perioden, gir rådet mulighet til å gjennomføre korrigerende tiltak. Hele Dnk er tjent med et Kirkeråd som fungerer best mulig gitt det økte ansvaret som ble tilført Kirkerådet ved opprettelsen av et eget rettssubjekt.

Representasjon

Kirkerådets valgte representanter innehar flere tillitsverv i rDnk og Dnk. For de fleste medlemmene er det en forutsetning at de allerede er innvalgt i et bispedømmeråd og dermed automatisk blir representanter til Kirkemøtet. I tillegg vil ofte en del av medlemmene være innvalgt fra ulike lister og føle på en tilhørighet til en kirkepolitisk gruppering.

Som representant i Kirkerådet er det likevel kun Kirkemøtet man representerer. Kirkemøtet er det organet som har valgt Kirkerådets representanter og derfor går disse representantenes lojalitet utelukkende tilbake til Kirkemøtet. I enkeltsaker innebærer dette en forutsetning om lojalitet til Kirkemøtets vedtak slik dette kommer til uttrykk i Kirkemøtets flertall. Dette er viktig for å opprettholde den tillit som Kirkemøtet har gitt Kirkerådet gjennom valget av representanter. Det er også bare Kirkemøtet som kan kaste/ bytte ut leder eller hele Kirkerådet.

Samhandling

I saker som åpenbart hører inn under Kirkerådets funksjon som styre i rDnk, anbefales det at Kirkerådet søker i størst mulig grad å opptre som et kollegium. Dette fordi det er Kirkerådet samlet som er ansvarlig for økonomi- og virksomhetsstyringen.

3. Forslag til mandater for Kirkerådets underutvalg

3.1 Finansutvalg

Finansutvalget er et utvalg under Kirkerådet som ble opprettet i etterkant av etableringen av Investeringsstrategien til Kirkerådet. Utvalget er kun rådgivende og har ikke beslutningsmyndighet.

For en organisasjon med ønske om å maksimere avkastningen på egenkapitalen samtidig som man har klare etiske føringer for hvor og/ eller hvordan kapital kan plasseres, så gir det mening å ha et Finansutvalg som kan følge opp dialogen med ekstern forvalter og rådgi styret (Kirkerådet) i saker som faller inn under Investeringsstrategien.

Mandatet til utvalget er relativt smalt og det forslaget som legges frem i denne rapporten, avviker ikke mye fra det tidligere mandatet.

Vi foreslår en presisering om at utvalgets rådgivende funksjon begrenser seg til saker som faller inn under investeringsstrategien. Argumentasjonen for dette er å sikre et tydelig skille mellom mandatet til Finansutvalget og Revisjonsutvalget. Eksempelvis vil betraktninger knyttet til størrelsen på egenkapitalen høre inn under Revisjonsutvalget da dette er knyttet til risiko.

I det tidligere mandatet står det at Finansutvalget skal “avgi minimum årlig rapport til Kirkerådet”. Det er imidlertid ikke presisert i hvilke sammenhenger utvalget skal rapportere utover en årlig rapport. Vi foreslår et tillegg som presiserer at større endringer i porteføljen som oppstår som følge av eksterne faktorer, skal umiddelbart rapporteres til Kirkerådet. Slike faktorer kan være vesentlige endringer i kapitalmarkedene, omfattende sanksjonsregimer eller nye utfordringer knyttet til retningslinjene for samfunnsansvarlige investeringer.

Vi foreslår også noen endringer i formen på mandatet for å sikre en mer enhetlig form på samtlige mandater for Kirkerådets underutvalg.

Vi foreslår også at mandatet ikke spesifiserer med navn hvem som skal sitte i Finansutvalget, utover at det skal settes sammen med representanter for Kirkerådet, Kirkerådets administrasjon og ekstern forvalter. I tillegg kan Kirkerådet oppnevne eksterne representanter basert på spesifikke kvalifikasjoner som Kirkerådet ønsker at utvalget skal ha.

Av hensyn til uavhengighet, anbefaler vi også at det presiseres at representanten(e) fra Kirkerådet ikke samtidig skal sitte i Revisjonsutvalget. Dette for å unngå at samme person skal rådgir Kirkerådet i spørsmål knyttet til risiko og størrelse på egenkapital, samtidig som man skal gi råd om forvaltningen av denne egenkapitalen.

Finansutvalg

Godkjent av:		Eier av dokumentet:	
Ansvarlig:		Versjon:	1.0
Sist redigert:		Endringer gjort av:	

1. Hjemmel

Hjemmel i KM 8/24 (Instruks for Kirkerådet)

2. Formål

Finansutvalget skal være et rådgivende organ for Kirkerådet og administrasjonen i oppfølgingen av Investeringsstrategien. Utvalget har ikke besluttende myndighet.

3. Oppgaver

- 1) Følge opp at investeringsporteføljen er i henhold til vedtatt investeringsstrategi, herunder;
 - a) Allokering og forhold mellom risiko og avkastning
 - b) Innhold og eventuell oppfølging av investeringer knyttet til dette
- 2) Årlig drøfte, og eventuelt fremme forslag til endringer av - Investeringsstrategien, og - Retningslinjer for samfunnsansvarlige investeringer

4. Sammensetning

Finansutvalget skal settes sammen med representanter for Kirkerådet og Kirkerådets administrasjon. I tillegg kan Kirkerådet oppnevne eksterne representanter til utvalget etter eget ønske for å sikre nødvendig kompetanse. Forvalter deltar i møtene, men er formelt ikke medlem av utvalget.

Representanten(e) fra Kirkerådet kan ikke samtidig sitte i Revisjonsutvalget.

5. Rapportering

Finansutvalget skal avgi minimum årlig rapport til Kirkerådet. I tillegg skal utvalget til neste Kirkerådsmøte rapportere om vesentlige endringer i porteføljen som følge av eksterne faktorer.

3.2 Revisjonsutvalg

I vedtak til sak KM 12/23 tar Kirkemøtet *“til orientering at Kirkerådet vil opprette et revisjonsutvalg under Kirkerådet. Dette utvalget overtar fra samme tidspunkt oppgavene med å se til at Kirkerådets virksomhet blir undergitt god internkontroll, og at regnskapene til rettssubjektet blir revidert på en betryggende måte.”*

Kirkemøtets anliggende i denne formuleringen er ivaretatt i det forslaget som følger under her. Samtidig har Kirkemøtet vedtatt at den løpende kontrollen med at Kirkerådet følger opp Kirkemøtets vedtak er lagt til Kirkemøtet selv ved Kirkemøtets faste komite for kontroll saker. Denne delen av det tidligere Kontrollutvalgets mandat skal derfor ikke videreføres i Revisjonsutvalgets mandat. Revisjonsutvalget vil derfor primært rette sitt fokus mot Kirkerådets styrefunksjon og skal ikke føre kontroll med politiske saker.

Underveis i arbeidet med å utarbeide forslag til mandat for dette utvalget, har det blitt uttrykt et ønske om å bruke utvalget også som et rådgivende organ for administrasjonen i budsjett- og økonomisaker. Argumentet har delvis vært begrunnet i et behov for formalisering av slik rådgivning og delvis at det ansees som enklere å rekruttere eksterne kandidater til dette utvalget når navnet signaliserer et bredere rådgivende mandat innenfor økonomisaker, enn utelukkende kontroll og revisjon.

En utfordring med dette er at dersom utvalget blir trukket for langt inn økonomistyringen gjennom rådgivning, kan det bli vanskelig å opprettholde den nødvendige avstanden og objektiviteten til det området som skal kontrolleres. Vår anbefaling er derfor at Revisjonsutvalget ikke får noe formelt rådgivningsmandat på toppen av sitt kontrollmandat. Dette er likevel ikke til hinder for at direktør kan søke råd i økonomisaker hos enkeltmedlemmer av Kirkerådet - også de som eventuelt måtte sitte i Revisjonsutvalget. Da vil rådgivningen være etterspørselstyrt, og ikke proaktiv - slik et eventuelt rådgivningsmandat ville lagt opp til.

Det er viktig å presisere at utvalgets funksjon som saksforberedende organ ikke fratår Kirkerådet det ansvaret Kirkerådet har for økonomiforvaltningen, internkontrollen eller regnskapene. Det anbefales derfor at sakene som går fra Revisjonsutvalget til Kirkerådet, forberedes og opplyses på en måte som gir Kirkerådets medlemmer mulighet til å forstå og ta sitt ansvar på en forsvarlig måte.

Det anbefales videre at Kirkerådet oppnevner medlemmer til dette utvalget basert på kompetanse. Det vil være en fordel for Kirkerådets kontroll med økonomistyringen at rådet benytter muligheten til å knytte til seg kompetanse innenfor økonomiforvaltning, regnskap, revisjon, internkontroll og virksomhetsstyring, og spesielt dersom dette ikke allerede besittes av medlemmer av rådet. Samtidig er det avgjørende at utvalget er forankret i Kirkerådet og kjenner Kirkerådets føringer og tidligere vedtak. Derfor foreslås det at minst ett av utvalgets medlemmer, samt utvalgets leder, må sitte i Kirkerådet.

Til forskjell fra det tidligere Kontrollutvalget, anbefales det at økonomidirektør, og ikke internrevisor, er utvalgets sekretær. Internrevisor møter når utvalget behandler saker fra

internrevisjonen og ekstern revisor kalles inn etter avtale. Utvalget står fritt til å kalle inn andre fra administrasjonen etter eget ønske.

Revisjonsutvalg

Godkjent av:		Eier av dokumentet:	
Ansvarlig:		Versjon:	1.0
Sist redigert:		Endringer gjort av:	

Fastsatt av Kirkerådet xx.xx.xx, sist endret yy.yy.yy. Med virkning fra zz.zz.zz.

1. Hjemmel og bakgrunn

Hjemmel i KM 12/23 og KM 8/24 (Instruks for Kirkerådet)

2. Formål

Revisjonsutvalget er et saksforberedende og kontrollerende underutvalg for Kirkerådet. Utvalget skal bidra til å styrke og effektivisere Kirkerådets arbeid med oppfølging, tilsyn og kontroll med regnskapsrapportering, operasjonell risiko, etterlevelse og systemene for risikostyring og internkontroll.

3. Oppnevning og organisering

Revisjonsutvalget består av 3-5 medlemmer, der minst ett av medlemmene må være medlem av Kirkerådet. Ett av medlemmene fra Kirkerådet oppnevnes som leder av utvalget. Utvalget kan suppleres med eksterne medlemmer for å sikre tilstrekkelig kompetanse innenfor regnskap, revisjon og virksomhetsstyring.

Medlemmene av Revisjonsutvalget oppnevnes av Kirkerådet for to år av gangen. Økonomidirektør fungerer som sekretær for utvalget. Internrevisor deltar i saker som er forberedt av internrevisjonen og ellers når utvalget måtte ønske det.

4. Møter

Revisjonsutvalget møtes minimum fire ganger i året, og ellers når utvalget selv finner det nødvendig. Det skal utarbeides en årsplan for møtene som deles med Kirkerådet og direktør.

Utvalget beslutter selv hvem som skal kalles inn fra administrasjonen. Ekstern revisor møter etter avtale.

Minst én gang årlig skal utvalget ha eget møte med ekstern revisor, uten deltakelse fra sekretær eller andre i Kirkerådets administrasjon.

Det kan avtales fellesmøter med andre utvalg ved behov.

5. Ansvar og fullmakter

Revisjonsutvalget svarer overfor Kirkerådet for gjennomføringen av sine oppgaver. Utvalgets virksomhet endrer ikke de enkelte rådsmedlemmene eller det samlede Kirkerådets ansvar for økonomi- og virksomhetsstyringen.

For utførelsen av sine oppgaver kan utvalget undersøke alle aktiviteter og forhold knyttet til rettssubjektet Den norske kirke, og utvalget kan be ansatte om å gi utvalget adgang til informasjon og personell.

6. Oppgaver

Revisjonsutvalget skal bidra til å ivareta Kirkerådets tilsyns- og kontrolloppgaver med å påse at rettssubjektet Den norske kirke har etablert tilstrekkelige prosesser for virksomhetsstyring, risikostyring og intern styring og kontroll.

På grunnlag av rapportering fra administrasjonen, internrevisjonen og/eller ekstern revisor skal utvalget forberede saker som gjelder:

- Økonomisk og operasjonell risiko for rDnk
- Systemer for risikostyring og internkontroll, samt etterlevelse av disse.
- Regnskapsrapportering, herunder vesentlige risikoer og kontrolltiltak knyttet til integritet og fullstendighet
- Prosesser for ekstern regnskapsrapportering
- Ekstern revisors risikovurderinger, planer og rapportering
- Internrevisjonens uavhengighet, ressurser, planer og rapportering
- Gjennomgang av årsplan for internrevisor og uttalelse om ansettelse av internrevisor
- Andre forhold som Kirkerådet eller revisjonsutvalget selv beslutter, eller som ønskes tatt opp av internrevisjonen eller av ekstern revisor

Utvalget skal årlig evaluere utførelsen av egne aktiviteter og være gjenstand for ekstern evaluering hvert fjerde år.

7. Utsendelse, protokollføring, rapportering, mm.

Saksdokumenter skal, så langt det er mulig, tilgjengeliggjøres for utvalgets medlemmer fem dager før utvalgsmøter.

Revisjonsutvalget avgir skriftlig innstilling til Kirkerådet i enkeltsaker med en kort redegjørelse for det som har vært særlig drøftet, og rapporterer ellers fra sine møter i etterfølgende Kirkerådsmøter. En mulig innstilling kan være at en sak sendes tilbake til administrasjonen for videre behandling.

Protokoll fra revisjonsutvalgets møter fremlegges til orientering på Kirkerådets møter.

3.3 Arbeidsgiverutvalg (AGU)

Et arbeidsgiverutvalg skal forvalte og utøve arbeidsgivermyndighet i en virksomhet.

Kirkemøtet 2017 vedtok det som var ment som et fast mandat for Kirkerådets arbeidsgiverutvalg (AGU). I 2021 ble dette mandatet opphevet av Kirkemøtet som ba Kirkerådet selv fastsette mandat for AGU. Argumentasjonen var at Kirkerådet ville få større fleksibilitet til å endre mandatet og til å gi særskilte fullmakter til arbeidsgiverutvalget, om det skulle være behov for det.

Rasjonalet bak Kirkerådets AGU er å ha et vedtaksdyktig organ som utgår fra Kirkerådet, men hvor ikke ansatte i rettssubjektet Dnk kan være medlemmer, utenom preses. AGU har derfor myndighet til å fatte selvstendige vedtak på Kirkerådets vegne, og selv om utvalget rapporterer til Kirkerådet, så kan ikke Kirkerådet overprøve enkeltvedtak gjort av AGU, såfremt disse er innenfor de overordnede føringene som Kirkerådet har gitt.

AGU er derfor ikke å forstå som et klassisk underutvalg av Kirkerådet, men som et særutvalg som fatter vedtak og opptrer på Kirkerådets vegne for å hindre at ansatte sitter på begge sider av bordet/at ansatte ikke vedtar sine egne arbeidsbetingelser.

Det foreslåtte mandatet i denne rapporten baserer seg i stor grad på det tidligere mandatet med følgende justeringer:

- I formålsparagrafen har vi byttet ut ordet 'utøve' med 'forvalte'. Begrunnelsen for dette er at utøvelsen av arbeidsgiveransvaret også foregår i linjen fra direktør og nedover i organisasjonen. Mye av ansvaret for utøvelsen av arbeidsgiveransvaret er dermed å anse som delegert til direktør. Samtidig følger det av mandatets punkt 3 Oppgaver at AGU også har utøvende ansvar. Vi mener at begrepet 'forvalte' både rommer disse utøvende oppgavene, samt delegasjonen til direktøren og det retningsgivende ansvaret som følger av punkt 3 b.
- Basert på mye av den samme logikken, foreslår vi at direktøren skrives inn i mandatet med ansvar for å forberede og følge opp saker som skal/ har vært behandlet i AGU. Dette kan virke som en duplisering av det ansvaret som er gitt direktøren i Kirkerådets delegasjonsreglement, men da AGU er å anse som et særutvalg, og ikke et klassisk underutvalg, av Kirkerådet, mener vi det bidrar til ytterligere tydelighet at direktøren skrives inn i dette mandatet.
- Den siste endringen vi foreslår er en utvidelse av AGUs mandat til også å fastsette rammene for topplederlønninger i rDnk. Det naturlige stedet for dette mener vi er et tillegg i punkt 3 b.

Arbeidsgiverutvalg (AGU)

Godkjent av:		Eier av dokumentet:	
Ansvarlig:		Versjon:	1.0
Sist redigert:		Endringer gjort av:	

1. Hjemmel og bakgrunn

Hjemmel i KM 25/21 og KM 8/24 (Instruks for Kirkerådet)

2. Formål

Formålet med arbeidsgiverutvalget er å forvalte arbeidsgiveransvaret som er lagt til Kirkerådet, innenfor de overordnede føringene Kirkerådet gir.

3. Oppgaver

- a) Arbeidsgiverutvalget setter i verk Kirkerådets vedtak der Kirkerådet har fastsatt overordnede arbeidsgiverpolitiske føringer.
- b) Arbeidsgiverutvalget fastsetter lønns- og personalpolitiske retningslinjer, samt lønn for direktør og preses. Utvalget beslutter også rammene for oppgjør til alle på lederlønn i rDnk som Direktøren deretter forhandler med disse lederne. Videre fastsetter utvalget godtgjøring/honorar for ledere av Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd, samt andre som eventuelt innvilges godtgjørelse knyttet til verv i rDnk.
- c) Arbeidsgiverutvalget kan initiere og gi innspill til saker om endring av arbeidsgiverrelatert regelverk.
- d) Arbeidsgiverutvalget uttaler seg om eller tar stilling til tariffrelaterte og tariffrettslige spørsmål.
- e) Arbeidsgiverutvalget forvalter medlemskap i Hovedorganisasjonen KA.
- f) Arbeidsgiverutvalget stemmer over tariffavtaler. I saker der forhandlingsresultatet overgår Kirkerådets budsjетtrammer, må sak vedkommende økonomiske konsekvenser legges fram for Kirkerådet for budsjетtrevisjon.
- g) Arbeidsgiverutvalget kan delegere myndighet til direktøren.

Sammensetning

Arbeidsgiverutvalget består av fire medlemmer, valgt av og mellom Kirkerådets medlemmer. Arbeidstakere i Den norske kirke kan ikke velges som medlemmer til utvalget. Preses er unntatt dette.

Virksomhetsregler

Instruks for Kirkerådet er lagt til grunn for Arbeidsgiverutvalget så langt det passer.

Rapportering

Arbeidsgiverutvalget rapporterer til Kirkerådet. Protokoller fra møtet i Arbeidsgiverutvalget sendes til Kirkerådet fortløpende.

Kirkerådets direktør har ansvar for å forberede og følge opp saker som behandles i Arbeidsgiverutvalget og rapporterer til utvalget i saker som faller innenfor utvalgets mandat.

3.4 Arbeidsutvalg (AU)

I henhold til Instruks for Kirkerådet kan Kirkerådet velge å oppnevne et arbeidsutvalg (AU). Kirkerådet gis selv fullmakt til å bestemme antall medlemmer, og reglene sier at *“Arbeidsutvalget kan avgjøre saker av mindre betydning som ikke kan utsettes til neste møte i rådet. Avgjørelsen skal refereres i det første møte etter at avgjørelsen er truffet.”*

Her gis det overordnede mandatet for AU.

I tillegg har Kirkerådet i sitt delegasjonsreglement delegert ytterligere fullmakter og funksjoner til AU. Her står det at *“Hvis en sak av prinsipiell betydning av tidsmessige grunner ikke kan behandles av Kirkerådet, eller det fremstår som et uforholdsmessig ressurskrevende tiltak å legge saken frem for rådet, skal Kirkerådets arbeidsutvalg avgjøre saken.”*

Denne bestemmelsen utvider AUs mandat til saker av prinsipiell karakter som av tidsmessige hensyn ikke kan vente på behandling i ordinært Kirkeråd.

Videre fastslår delegasjonsreglementet at AU utgjør intervjuutvalget ved tilsetting av biskoper og avgir tilrådning til Kirkerådet om hvilken kandidat som bør tilsettes, samt at AU skal fungere som klageorgan for klager over vedtak fra Den norske kirkes evalueringsnemnd i henhold til reglene som gjelder om kvalifikasjonskrav for tilsetting av prest i Den norske kirke.

I tillegg kan AU avgjøre saker som Kirkerådet har delegert til det.

Vår vurdering er at Kirkerådet primært bør regulere virksomheten til sine underutvalg gjennom egne mandater, og ikke gjennom delegasjonsreglementet. Slik vi ser det, er mandatet til AU nå delvis gitt gjennom Regler for Kirkerådets virksomhet, og dels gjennom delegasjonsreglementet. Vårt forslag er å samle dette i et eget mandat - dersom Kirkerådet velger å holde seg med et AU. Vi har derfor samlet bestemmelsene ovenfor i et forslag til mandat under.

Vi vil likevel oppfordre Kirkerådet til å tenke igjennom et par ting før det eventuelt besluttes å opprette et AU.

Det første er at Kirkerådet allerede har en rekke utvalg som skal fungere som saksforberedende og rådgivende organer. Dersom det vurderes at det er behov for et AU i tillegg til disse, anbefaler vi at Kirkerådet ser på muligheten for å legge AU-funksjonen til ett av disse utvalgene. Alternativt kan det vurderes å fordele AUs ansvar og oppgaver på de allerede eksisterende utvalgene.

Begrunnelsen for dette er hensynet til de ressursene det kreves å operere med enda et utvalg.

Videre vil vi anbefale Kirkerådet å vurdere om AUs mandat skal utvides til å *“...avgjøre saker av mindre betydning.”* ved å fjerne begrensingen som ligger der i dag (*“som ikke kan utsettes til neste møtet i rådet.”*). Grunnen til at vi anbefaler Kirkerådet å vurdere denne utvidelsen av mandatet, er at Kirkerådet skal slippe å måtte behandle masse saker av mindre betydning på

sine møter. Kirkerådet vil uansett holdes orientert gjennom protokollene fra AU, og ved å gi AU mandat til også å behandle disse sakene av mindre betydning, så frigjør Kirkerådet tid til større og viktigere saker.

Vi opplever imidlertid at det er noe skepsis blant folkevalgte til å innføre denne utvidelsen av AUs mandat og velger derfor ikke å legge den inn i vårt forslag til mandat.

Arbeidsutvalg (AU)

Godkjent av:		Eier av dokumentet:	
Ansvarlig:		Versjon:	1.0
Sist redigert:		Endringer gjort av:	

1. Hjemmel og bakgrunn

Hjemmel i KM 8/24 (Instruks for Kirkerådet)

2. Formål

Arbeidsutvalget (AU) skal avgjøre saker av mindre betydning som ikke kan utsettes til neste møte i Kirkerådet. Hvis en sak av prinsipiell betydning av tidsmessige grunner ikke kan behandles av Kirkerådet, eller det fremstår som et uforholdsmessig ressurskrevende tiltak å legge saken frem for rådet, kan Kirkerådets arbeidsutvalg avgjøre saken.

3. Oppgaver

- a) AU utgjør intervjuutvalget ved tilsetting av biskoper og avgir tilrådning til Kirkerådet om hvilken kandidat som bør tilsettes som biskop i henhold til regler for nominasjon mv. ved tilsetting av biskoper § 9.
- b) AU avgjør saker som Kirkerådet har delegert til utvalget.
- c) Treffer vedtak i klagesaker når slik myndighet er delegert til utvalget.

Sammensetning

Arbeidsgiverutvalget består av leder, nestleder, preses og to av rådets øvrige medlemmer.

4. Rapportering

Arbeidsutvalget rapporterer til Kirkerådet. Avgjørelser fattet i AU skal refereres i det første møte etter at avgjørelsen er truffet.

4. Forslag til instruks for Kirkerådets internrevisjon

Innledning

Internrevisjon skal styrke organisasjonens evne til å skape, beskytte og bevare verdier ved å tilføre styret og ledelsen visshet, råd, innsikt og framsyn.¹

Internrevisjoner som følger IIAs *Global Internal Audit Standards* skal arbeide etter en formell instruks. Instruksen skal angi internrevisjonens mandat, plassering i organisasjonen, rapporteringslinjer, arbeidsomfang, typer tjenester og andre forhold. Internrevisjonens mandat inngår som en del av denne instruksen. Standard 6.1 fastsetter krav til mandatets form og innhold, mens standard 6.2 setter tilsvarende krav til instruksen som helhet. Både mandat og instruks skal tilpasses virksomhetens egenart, slik at det ikke kan settes opp noen fast instruks som vil gjelde for ulike virksomheter.

Særlig viktige elementer ved disse standardene er at internrevisjonen skal være uavhengig i sin organisering. Derfor flyttes nå rapporteringslinjen for internrevisjonen i rDnk fra direktør til Kirkeråd. I tillegg slår forslag til instruks fast at Kirkerådet skal vedta årlig budsjett for internrevisjonen. Videre skal internrevisjonen være objektiv i utførelsen av sitt arbeid og kontinuerlig vurdere egen objektivitet i lys av de oppdragene som utføres.

De nye standardene for internrevisjon som kom i 2024 med virkning fra 01.01.2025, slår fast at internrevisjonens instruks skal inneholde et mandat fastsatt av styret. Videre er det verdt å merke seg at både instruks og mandat skal tilpasses virksomhetens egenart.

I det følgende forslaget til instruks er dette konkretisert ved at det er lagt inn i mandatet at rDnks internrevisjon også kan gjennomføre revisjoner av respektive deler av trossamfunnets virksomhet der hvor det eksisterer et kontrollmandat bakt inn i tilslutningsavtaler eller andre avtaler knyttet til systemer og områder hvor rDnk er systemeier og bærer av risiko.

Et annet element i de nye standardene er at internrevisjonen knyttes enda sterkere til styret og at det er et større fokus på virksomhetens måloppnåelse og ikke bare etterlevelse. Internrevisjonen skal med andre ord ha et større fokus på om virksomheten *gjør de rette tingene* for å oppnå sine mål, og ikke bare på om man *gjør tingene rett* etter boka (lover, regler, forskrifter, retningslinjer, etc.). Derfor er 'Strategi- og måloppnåelse' tatt inn som et nytt kulepunkt under eksemplene for bekreftelsesoppdrag.

¹ IIA, Global Internal Audit Standards, 2024

Instruks for Kirkerådets internrevisjon

Godkjent av:		Eier av dokumentet:	
Ansvarlig:		Versjon:	1.0
Sist redigert:		Endringer gjort av:	

Fastsatt av Kirkerådet xx.xx.xx, sist endret yy.yy.yy. Med virkning fra zz.zz.zz.
I henhold til vedtak i sak KM 13/16.

Innledning

Internrevisjonen skal vurdere kirkens internkontroll, rutiner og andre forhold av betydning for kirkens virksomhet.

Denne instruksjonen omfatter ansvarsområder og myndighet for internrevisjonen i Den norske kirke.

Kirkerådet skal regelmessig oppdatere instruksjonen etter innstilling fra Revisjonsutvalget. Internrevisjonen har til enhver tid ansvar for å informere Kirkerådet om endringer i standarder som bør ha betydning for instruksens innhold.

Mandat

Internrevisjonens rolle er å støtte Kirkerådet i sin oppfølging av rettssubjektet Den norske kirkes virksomhet gjennom å gi uavhengige vurderinger og råd om kirkens virksomhetsstyring, risikostyring og internkontroll gjennom bekreftelses- og rådgivningsoppdrag, og etter en årsplan vedtatt av Kirkerådet.

Internrevisjonens bekreftelsesoppdrag kan omfatte alle typer områder relatert til virksomhetsstyring, risikostyring og kontroll. Slike oppdrag kan for eksempel omfatte:

- Målrettet og kostnadseffektiv bruk av ressurser
- Virksomhetskultur
- Strategi- og måloppnåelse
- Plan- og strategiarbeid
- Forebygging og avdekking av misligheter
- Pålitelig rapportering av virksomhetsdata
- Helhetlig risikostyring
- Etterlevelse av lov, forskrifter, internt regelverk, krav fra bevilgende myndigheter og øvrige kvalitetskrav
- IT-governance og IT-sikkerhet

Gjennom ulike bevilgningsvedtak, regler og avtaler med andre deler av trossamfunnet som sikrer et kontrollmandat, kan internrevisjonens bekreftelsesoppdrag også omfatte revisjon av øvrige deler av trossamfunnet Den norske kirke.

Internrevisjonen kan også gjennomføre rådgivende revisjoner med formål om å skaffe innsikt som kan bidra til forbedringer både i forkant av, og underveis i, prosjekter. Internrevisjonen skal vurdere om rådgivningen påvirker eller kan omfattes å påvirke internrevisjonens objektivitet. Hvis aktuelt, skal slike rådgivningsoppdrag inngå i årsplanen. Rådgivningsoppdrag kan eksempelvis dreie seg om oppdrag knyttet til forbedring av internkontroll, mål- og resultatoppnåelse, nyetablering av ulike funksjoner, eller etablering av innsikt i forkant av ulike endringsprosesser.

Leder for internrevisjonen kan utover revisjonsplanen beslutte å gjennomføre oppdrag etter forespørsel fra Revisjonsutvalget, kirkens enheter og ledelse eller på eget initiativ, såfremt det ikke kommer i utilbørlig konflikt med internrevisjonens objektivitet og hensyntar denne instruksjonen og tilgjengelige ressurser. Vesentlige oppdrag avklares med og rapporteres til Kirkerådet via Revisjonsutvalget.

Oppfølging

Internrevisjonen skal monitorere hvordan organisasjonen følger opp anbefalinger som gis fra internrevisjonen. Dersom internrevisjonsleder konkluderer med at ledelsen har godtatt et risikonivå som kan være uakseptabelt for organisasjonen, skal internrevisjonsleder sammen med Direktør ta opp forholdene med Revisjonsutvalget.

Andre oppgaver

For å bidra til best mulig dekning og for å unngå dobbeltarbeid, skal internrevisjonen dele informasjon og samordne aktiviteter med andre interne og eksterne leverandører av bekreftelses- og rådgivningstjenester i det omfang som er hensiktsmessig. Internrevisjonen skal bidra til å bygge opp en god kommunikasjon og tilfredsstillende grensegang mellom rettssubjektet Den norske kirkes øvrige kontrollinstanser.

Profesjonelt grunnlag

Internrevisjonens oppgaver skal utføres i henhold til etiske regler og standarder for profesjonell utøvelse av internrevisjonen, utgitt av IIA Norge. Herunder skal internrevisjonen være gjenstand for ekstern evaluering minst hvert femte år.

Internrevisjonen skal ha et styringssystem med dokumenterte rollebeskrivelser, arbeidsprosesser og revisjonsmetodikk som sikrer implementering og etterlevelse av IIA Norges standarder og denne instruksjonen.

Organisering og uavhengighet

Internrevisor rapporterer til Kirkerådet via Revisjonsutvalget, men kan ved behov rapportere direkte til Kirkerådet. Leder for internrevisjonen rapporterer administrativt til Økonomidirektør. Kirkerådet vedtar internrevisjonens revisjonsplaner og budsjett etter innstilling fra Revisjonsutvalget.

Ansatte i internrevisjonen skal utvise objektivitet og kan ikke ha direkte lederansvar eller myndighet knyttet til aktivitetene som revideres, eller være involvert i annen aktivitet som kan påvirke internrevisjonens dømmekraft.

Internrevisjonen har, innenfor gjeldende standarder for internrevisjon, myndighet til å bestemme innretningen av sine prosjekter.

Fullmakter og rettigheter

Leder for internrevisjonen skal ha full tilgang til alle anliggender innenfor rettssubjektet Den norske kirke som er relevant for oppdragene, herunder personell, dokumenter, systemer og fysisk eiendom. Normalt er denne tilgangen også gitt internrevisjonens medarbeidere innenfor sitt ansvarsområde, men opplysningsgiver kan kreve å informere leder av internrevisjonen direkte når det foreligger særlige grunner. Internrevisjonen skal motta den nødvendige assistanse og tilrettelegging fra organisasjonen for å utføre vedtatte oppdrag.

Leder for internrevisjonen har fullmakt til å anskaffe eksterne ressurser til prosjekter som krever spesialkompetanse innen revisjon, f.eks. IT revisjon, innenfor vedtatt budsjett.

Rapportering og kommunikasjon

Internrevisjonen skal rapportere til Kirkerådet ved Revisjonsutvalget minimum fire ganger årlig. Internrevisjonen skal ha løpende dialog med Kirkerådets leder, organisasjonens ledelse og med leder for Revisjonsutvalget. Det skal etableres hensiktsmessig dialog, åpenhet og samarbeid med eksternrevisor og Kirkemøtets komite for oppfølging av Kirkerådets arbeid.

Kirkerådet skal årlig vedta budsjett for Internrevisjonen og regelmessig evaluere internrevisjonens arbeid.

Appendiks 1: Intervjulist

Navn	Stilling
Ingrid Vad Nilsen	Kirkerådets direktør
Jan Rune Fagermoen	Avdelingsdirektør, avdeling for administrasjon
Kurt Haugen	Økonomidirektør
Torbjørn Backer Hjorthaug	Avdelingsdirektør, juridisk avdeling – Kirkerådet
Olav Fykse Tveit	Preses
Kristin Gunleiksrud Raaum	Leder i Kirkerådet
Karl Johan Kirkebø	Medlem av Kirkerådet
Magne Pedersen	Internrevisor i Kirkerådet
Gard Sandaker-Nielsen	Leder, Oslo bispedømmeråd
Harald Hegstad	Medlem, Oslo bispedømmeråd

Appendiks 2: Dokumentliste*

Dokument	Kilde
Delegasjonsreglement for Kirkerådet	kirken.no
Forskrift om regler for Kirkerådets virksomhet	kirken.no
Kirkemøtets budsjettreglement	kirken.no
Kirkeordning for Den norske kirke	Lovdata
Lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven)	Lovdata
Personalreglement for Den norske kirke	kirken.no
Økonomiregelverk for rettssubjektet Den norske kirke	kirken.no
Instruks for internrevisjonen i Norges Bank	norges-bank.no
Mandat for hovedstyrets revisjonsutvalg	norges-bank.no
Diverse protokoller fra Kirkemøtet	kirken.no
Tidligere mandater, regelverk og instruks for Kirkerådets underutvalg	kirken.no

* listen er ikke uttømmende